РЕЦЕНЗІЯ

завідувача кафедри управління та освітніх технологій Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидата педагогічних наук, професора **КУБІЦЬКОГО Сергія Олеговича** на дисертацію **ШАО Чао** на тему: **«Управління професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність та доцільність дисертаційного дослідження. Дисертація Шао Чао присвячена важливій проблемі сучасної професійної освіти – управлінню професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці. Актуальність теми зумовлена швидким оновленням виробничих технологій, цифровізацією освітнього процесу, зміною вимог до професійної компетентності педагогічних працівників та необхідністю забезпечення якісної підготовки фахівців для технічних галузей. За таких умов викладач має не лише періодично підвищувати кваліфікацію, а й уміти діагностувати власні професійні потреби, визначати цілі, планувати й реалізовувати індивідуальну траєкторію, оцінювати результати та своєчасно коригувати подальші дії.

Особливої ваги порушена проблема набуває в контексті професійної освіти Китайської Народної Республіки, де масштабність мережі технічних коледжів поєднується з інтенсивними технологічними змінами та високими вимогами до професійної мобільності викладачів. У роботі переконливо показано суперечність між потребою суспільства у педагогічних працівниках, здатних забезпечувати сучасну технічну підготовку, та недостатньою сформованістю в частини викладачів умінь системно управляти власним розвитком. Не менш значущою є суперечність між потребою закладів освіти у цілісному середовищі організаційної, методичної, цифрової й консультаційної підтримки та фрагментарністю наявних практик професійного зростання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561).

Науковий апарат дисертації загалом є виваженим і внутрішньо узгодженим. Мета орієнтована на теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку організаційно-педагогічних умов професійної підготовки викладача технічного коледжу до управління професійним розвитком. П'ять завдань послідовно охоплюють понятєво-теоретичний аналіз, характеристику структури готовності, обґрунтування критеріїв і рівнів, визначення організаційно-педагогічних умов, розроблення моделі та перевірку її результативності. Об'єкт, предмет, мета і завдання відповідають логіці та змісту роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечено використанням комплексу взаємопов'язаних методів. Теоретичний аналіз, синтез, порівняння, систематизація, структурування, класифікація та педагогічне моделювання поєднано з анкетуванням, самооцінюванням, аналізом індивідуальних карт професійного розвитку, електронних портфоліо, самооцінювальних звітів і рефлексивних матеріалів. Результати педагогічного експерименту опрацьовано кількісно та якісно; статистичну значущість відмінностей перевірено за критерієм χ^2 Пірсона.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає, передусім, у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці трьох організаційно-педагогічних умов: формування ціннісно-мотиваційної спрямованості викладачів на управління власним професійним розвитком; інтеграції теоретичної, управлінської та практикоорієнтованої підготовки у процесі проєктування й реалізації індивідуальних

траєкторій; використання цифрово-аналітичного та рефлексивно-оцінювального супроводу. Зазначені умови утворюють цілісну систему, оскільки охоплюють особистісні передумови, зміст і діяльнісний механізм професійної підготовки.

Схвальної оцінки заслуговує визначена структура готовності викладача технічного коледжу до управління власним професійним розвитком. Вона охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивно-управлінський, організаційно-діяльнісний, цифрово-аналітичний і рефлексивно-оцінювальний компоненти. Така побудова відтворює повний управлінський цикл: від усвідомлення цінності розвитку та опанування відповідних знань до організації власних дій, цифрового моніторингу, аналізу, самооцінювання й корекції. Відповідна система критеріїв, показників та високого, середнього і низького рівнів є методично придатною для комплексного діагностування.

Важливим результатом є уточнення сутності готовності викладача технічного коледжу до управління власним професійним розвитком як інтегрального особистісно-професійного утворення. Запропоноване визначення акцентує не лише на наявності мотивації та знань, а й на здатності викладача здійснювати професійну самодіагностику, цілепокладання, планування, реалізацію індивідуальної траєкторії, цифровий моніторинг, оцінювання та корекцію. Тим самим автор послідовно утверджує суб'єктну позицію педагогічного працівника.

Заслуговує схвалення розроблена й апробована модель управління професійним розвитком викладача технічного коледжу. Її структура охоплює цільово-методологічний, змістово-процесуальний, організаційно-педагогічний, діагностично-оцінювальний і результативний блоки. Реалізація моделі на мотиваційно-орієнтаційному, когнітивно-управлінському, практико-моделювальному та рефлексивно-корекційному етапах забезпечує поступовий перехід від усвідомлення потреби у професійному зростанні до самостійного управління індивідуальною траєкторією.

Практична спрямованість моделі виявляється у змістовому поєднанні проблемних лекцій, семінарів-дискусій, тренінгів, педагогічних майстерень, кейс-методу, проєктної роботи, моделювання професійних ситуацій, індивідуальних консультацій і взаємонавчання. Викладачі здійснювали професійну самодіагностику, формулювали короткострокові й довгострокові цілі, розробляли індивідуальні карти професійного розвитку, формували електронні портфоліо, готували самооцінювальні звіти та брали участь у рефлексивних сесіях. Завдяки цьому теоретичні положення набули конкретного діяльнісного втілення.

Експериментальна частина роботи спирається на достатню емпіричну базу. Загальна вибірка емпіричного дослідження становила 642 викладачі трьох закладів професійної освіти КНР. У формувальному експерименті взяли участь 428 осіб: 214 в експериментальній і 214 у контрольній групі. До початку формувальної роботи статистично значущих відмінностей між групами не встановлено (χ^2=1,61; p=0,448). Після реалізації моделі середній показник готовності в експериментальній групі зріс із 2,59 до 3,68 бала, тоді як у контрольній – із 2,60 до 2,81 бала. Підсумкові відмінності є статистично значущими (χ^2=31,81; p<0,001).

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається можливістю використання авторських анкет, індивідуальних карт професійного розвитку, електронного професійного портфоліо, самооцінювальних звітів, рефлексивних щоденників, професійно-педагогічних кейсів, алгоритмів цілепокладання, планування та коригування, а також цифрових засобів фіксації й візуалізації досягнень. Матеріали можуть застосовуватися керівниками технічних коледжів, методичними службами, організаторами підвищення кваліфікації та самими викладачами.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Промислового професійно-технічного коледжу Пінгдіншань, Хенанського професійного коледжу інженерії якості та Професійно-технічного коледжу Пінгдіншань, що підтверджено відповідними довідками. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено в 10 наукових працях, з яких стаття у науковому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних Scopus

та/або Web of Science Core Collection, 4 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 5 тез наукових доповідей.

Структура та зміст дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 230 сторінок. Дисертація містить 18 таблиць, 21 рисунок і 8 додатків. Список використаних джерел налічує 159 найменувань, з яких 71 іноземними мовами.

У **першому розділі** дисертації розкрито сутність ключових понять, теоретичні засади й особливості управління професійним розвитком викладача технічного коледжу, узагальнено китайський і зарубіжний досвід. Позитивним є розгляд професійного розвитку як безперервного процесу, а управління ним – як цілеспрямованої послідовності взаємопов'язаних рішень і дій викладача.

У **другому розділі** дисертації схарактеризовано структуру готовності, обґрунтовано критерії, показники й рівні її сформованості, визначено організаційно-педагогічні умови та побудовано модель. Авторові вдалося логічно пов'язати теоретичну структуру досліджуваної якості зі змістом формувальної роботи та очікуваним результатом.

У **третьому розділі** дисертації подано організацію дослідно-експериментальної роботи, діагностичний інструментарій, зміст реалізації моделі та результати контрольного етапу. Переконливості висновкам надає поєднання статистичних даних із аналізом практичних продуктів діяльності учасників – індивідуальних карт, електронних портфоліо, самооцінювальних звітів і рефлексивних матеріалів.

Висновки до розділів і **загальні висновки** відповідають поставленим завданням, є логічними та відображають основні результати дослідження. Текст дисертації має науковий стиль, матеріал викладено послідовно, таблиці та рисунки доповнюють зміст. Аналіз роботи й опублікованих праць дає підстави вважати дисертацію самостійним завершеним дослідженням.

Дискусійні положення і зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних результатів, вважаємо за доцільне висловити такі зауваження і рекомендації:

1. У першому розділі подано порівняльну характеристику китайського й зарубіжного досвіду. Водночас аналітичність викладу посилив би окремий висновок про те, які зарубіжні механізми підтримки професійного розвитку можна застосовувати в китайських технічних коледжах безпосередньо, а які потребують адаптації до національного та інституційного контексту.
2. Під час визначення загального рівня готовності фактично узагальнюються результати п'яти її складових. Доцільно було б докладніше обґрунтувати рівнозначність внеску кожного компонента в інтегральний результат або пояснити відмову від використання вагових коефіцієнтів.
3. Експериментальна і контрольна групи формувалися на базі окремих закладів освіти. У методичному описі варто було б повніше проаналізувати можливий вплив інституційних відмінностей – управлінської культури, цифрового забезпечення та попереднього досвіду методичної роботи – на підсумкову динаміку.
4. Кількісні результати вдало доповнено матеріалами електронних портфоліо, індивідуальних карт і самооцінювальних звітів, однак процедура якісного аналізу цих матеріалів потребує ширшого висвітлення: бажано подати категорії кодування, принципи добору прикладів і спосіб узгодження якісних висновків із результатами анкетування.
5. Практична цінність моделі є безперечною, проте її впровадження полегшила б окрема організаційна дорожня карта із зазначенням орієнтовної тривалості етапів, мінімальних кадрових і цифрових ресурсів, відповідальних осіб та способів оцінювання проміжних результатів.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження та не впливають на його наукову новизну, теоретичну й практичну значущість.

Загальний висновок. Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Шао Чао на тему: «Управління професійним розвитком викладача технічного коледжу в Китайській Народній Республіці» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки.

За актуальністю, науковою новизною, теоретичним значенням, практичною цінністю, обґрунтованістю основних положень і висновків дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Шао Чао заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент завідувач кафедри управління та освітніх технологій Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидат педагогічних наук, професор Сергій КУБІЦЬКИЙ